

Module 9 Religieuze vrijheid

Meer dan de helft van de Nederlanders van 15 jaar en ouder rekent zich niet tot een levensbeschouwelijke stroming (2020). Anderen behoren tot het katholicisme, het protestantisme, de islam of een andere levensbeschouwelijke groep. Religie is een persoonlijke keuze.

De meeste inwoners van Nederland identificeren zich dus niet met een religie of levensbeschouwing (54% in 2020). Anderen zijn christelijk (rooms-katholiek of protestant). Daarnaast zijn er in Nederland moslims en joden. Moslims zijn vooral mensen met een Turkse of Marokkaanse achtergrond, maar bijvoorbeeld ook mensen uit Somalië, Nigeria, Iran, Irak, Syrië, Pakistan, Afghanistan, Indonesië en sommige Surinamers. Bovendien vind je binnen Nederland onder meer hindoes (veelal mensen uit Suriname of India) en boeddhisten (vooral mensen met een Aziatische achtergrond).

Nederland kent een geschiedenis van oorlogen waarin religie een belangrijke rol speelde. Lang geleden, in de zestiende eeuw, werden protestanten door de katholieken vervolgd en zelfs op brandstapels ter dood gebracht. Toen de protestanten aan de macht kwamen, aan het eind van de zestiende eeuw, discrimineerden zij katholieken en joden.

In de twintigste eeuw nam de diversiteit van levensbeschouwingen in Nederland toe. In 2020 was bijvoorbeeld 5% van de bevolking islamitisch.

Bron: <https://longreads.cbs.nl/nederland-in-cijfers-2020/welk-geloof-hangen-we-aan/>

Grondwet

Om een eind te maken aan discriminatie en geweld tussen groepen bepaalde de Grondwet vanaf de negentiende eeuw dat voortaan iedereen in Nederland vrij is om te geloven wat ze willen, of om niet te geloven. Dit is de vrijheid van godsdienst en geweten, die voor iedereen geldt. Artikel 6a: 'Ieder heeft het recht zijn godsdienst of levensovertuiging, individueel of in gemeenschap met anderen, vrij te beleden, behoudens ieders verantwoordelijkheid volgens de wet.'

Het eerste artikel van de Grondwet stelt: 'Allen die zich in Nederland bevinden, worden in gelijke gevallen gelijk behandeld. Discriminatie wegens godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht, of op welke grond dan ook, is niet toegestaan.' Iedereen is dus gelijk voor de wet en discriminatie is verboden.

Niet-gelovigen

Veel mensen in Nederland zeggen dat zij wel 'in iets' geloven. Bij grote gebeurtenissen in hun leven grijpen zij daarop terug. Toch vinden zij niet dat ze tot een religieuze groep behoren.

Bij trouwerijen of begrafenissen is vaak wel een dominee of pastoor aanwezig, die een plechtige kerkdienst verzorgt. Je kunt zeggen dat de meeste mensen nog wel in 'zoiets als een god' geloven, maar dat zij de bijbehorende regels voor goed gedrag liever zelf invullen. Desondanks hechten de meeste Nederlanders sterk aan de christelijke tradities en feestdagen.

Jodendom, christendom en islam

Joden, christenen en moslims hebben veel gemeen, want zij delen samen het Heilige Boek. Bij de joden heet dit boek de Thora, bij de christenen de Bijbel en bij moslims de Koran. Voor alle drie is Jeruzalem een heilige stad en is Abraham (Ibrahim) een belangrijke profeet. Alle drie hebben ze regels voor het vasten.

Er zijn ook verschillen. Joden erkennen Jezus en Mohammed niet als profeten. Er staat dan niets over hen in de Thora (die ook ouder is). Christenen erkennen Mohammed niet als profeet en hij wordt niet in de Bijbel genoemd (die ook ouder is dan de Koran). Joden geloven dat de laatste profeet nog moet komen. Christenen geloven dat Jezus (Isa voor moslims) de laatste profeet was en moslims geloven dat Mohammed dat was.

Ook zijn er verschillen in gedragsregels. Om maar enkele voorbeelden te noemen: joden en moslims mogen geen varkensvlees eten, terwijl christenen dat wel mogen. Voor joden is zaterdag de heilige dag, voor christenen is dat zondag en voor moslims is het vrijdag.

Het christendom bestaat al heel lang in Nederland, sinds de achtste eeuw: de Engelse monnik Willibrord bracht het christendom toen naar Nederland. Er zijn twee soorten christenen: rooms-katholieken en protestanten. De meeste rooms-katholieken vind je in het zuiden van het land, in de provincies Noord-Brabant en Limburg, de meeste protestanten in het noordelijke deel van het land.

De rooms-katholieke kerk

In het jaar 1054 splitste de christelijke kerk zich in twee delen: de rooms-katholieke kerk in West-Europa en de orthodoxe kerk in Oost-Europa. In Nederland kennen we dus vooral de rooms-katholieke kerk. De priester in de kerk wordt 'pastoor' genoemd. Katholieke priesters mogen niet trouwen en geen seks hebben. Alleen mannen kunnen priester worden. Naast Jezus is Maria, de moeder van Jezus, heel belangrijk voor katholieken. De paus in Rome is het hoofd van de rooms-katholieke kerk.

De protestantse kerk

Sinds ongeveer vijfhonderd jaar bestaat het protestantisme. Het is ontstaan als een protest tegen de almacht van de katholieke kerk. Er zijn meerdere soorten protestanten, van heel streng tot vrijzinnig. Protestanten hebben in hun kerk een dominee, die door de kerkleden wordt gekozen. Dit kan een man of een vrouw zijn. Een dominee mag trouwen en kinderen krijgen. Protestanten geloven dat je alleen door hard werken en eerlijkheid in de hemel kunt komen.

Voor zowel de katholieken als de protestanten zijn Kerstmis en Pasen de belangrijkste dagen. Met Kerstmis wordt de geboorte van Jezus in Bethlehem gevierd, met Pasen wordt zijn wederopstanding uit de dood gevierd. Jezus was een paar dagen eerder (op Goede Vrijdag) door de Romeinen gekruisigd. Op Pasen bleek zijn graf leeg te zijn en vertoonde hij zich aan zijn volgelingen. Christenen geloven dat door zijn dood en wederopstanding de zonden van gelovigen door God zijn vergeven.

Hindoes en boeddhisten

Het hindoegehoof is de oudste wereldgodsdienst, ontstaan in India. Hindoes geloven in meerdere goden, die zowel vrouwelijk als mannelijk, maar ook dierlijk kunnen zijn. Sommigen hebben goede eigenschappen, anderen hebben minder goede eigenschappen (net zoals mensen dus). De verzamelde heilige geschriften heten de Veda. Vooral in India is de samenleving opgedeeld in 'kasten'. De hoogste kaste bestaat uit de priesters, de brahmanen. Formeel wordt iemands kaste sinds 1931 niet meer door de overheid vastgelegd. Toch is er een grote groep 'kastelozen' die in zeer kwetsbare maatschappelijke omstandigheden verkeert. Hindoes geloven in wedergeboorte (reïncarnatie): als je goed leeft, word je opnieuw geboren in een hogere kaste en als je slecht leeft, kom je in een lagere kaste terecht. Hindoes mogen geen rundvles eten. Tegenwoordig vinden veel hindoes dat het kastensysteem niet meer van deze tijd is en zij proberen hun geloof aan te passen.

Het boeddhisme wordt door sommige Aziaten in Nederland beleden (bijvoorbeeld door Chinezen), en ook zijn er Nederlanders die zich ertoe rekenen of onderdelen ervan overnemen. Het boeddhisme komt voort uit het hindoeïsme. Boeddhisten kennen geen god of goden, maar alleen gedragsregels voor een goed leven. Die regels zijn heel vredelievend. Als je de regels goed naleeft, kom je na elke wedergeboorte dichterbij de hemelse staat, ofwel het nirwana. Het boeddhisme ziet dit als een kans om brahmaan te worden: iemand die nergens meer aan hecht.

Humanisten

Humanisten geloven niet in een god. Volgens hen is het niet mogelijk dat God zowel almachtig is als liefde brengt. Er is immers een hoop ellende in de wereld, waarom doet Hij daar dan niets aan? Humanisten geloven daarom ook niet in een hemel of een hel. Na de dood is er niets. Humanisten hebben bezwaar tegen godsdiensten die mensen bang maken, want bange mensen zijn niet vrij. Vrijheid is voor hen heel belangrijk

Humanisten vinden dat ieder mens zelf verantwoordelijk is voor zijn eigen ontwikkeling en geluk. Zij vinden de rechten van de mens erg belangrijk. De gelijkheid van man en vrouw, het verbod op discriminatie, het recht om te geloven wat je wilt, de vrijheid van meningsuiting, de rechten van homo's, kinderrechten, enzovoort staan bij hen voorop. Ieder mens heeft altijd dezelfde rechten en evenveel recht op respect. Het woord 'humaan' betekent menselijk. Het betekent ook dat je altijd zorgvuldig en respectvol met ieder ander omgaat, ook als die andere opvattingen heeft.

Belangrijke humanisten in Nederland waren Erasmus, Hugo de Groot en Spinoza.